

KİTAP İNCELEMESİ: ANNE DUFOURMANTELLE VE JACQUES DERRİDA, DAVET: KONUKSEVERLİK ÜSTÜNE. (ASLI SÜMER, ÇEV.) METİS YAYINLARI, 2020*

Recep BAYDEMİR**

ÖZ

Bu çalışmada, Anne Dufourmantelle ve Jacques Derrida'nın *Davet: Konukseverlik Üstüne* isimli kitabı incelenmektedir. Kitapta, Jacques Derrida'nın 1996 yılında verdiği "Konukseverlik Üstüne" seminerlerinden iki oturumla birlikte, bu seminerlere bizzat katılmış Anne Dufourmantelle'in "Davet" adlı metni yer almaktadır. Dufourmantelle "Davet" yazısında, katıldığı seminerlerde Derrida'nın tartışmalarını çeşitli açılardan analiz etmektedir. Derrida ise, seminerlerinde, "yabancı" ne demektir, kim yabancıdır? "Öteki" kimdir? Neden ötekidir? "Misafir/konuk" kimdir, konukseverlik nedir? "Konuk", bir "yabancı" mıdır? Konukseverliğin yasa, koşul ve sınırları var mıdır, varsa nelerdir? Mutlak bir konukseverlik mümkün müdür? "Etik" ve "ahlak" yasaları ile konukseverlik yasaları arasındaki ilişki nedir? İkisi karşı karşıya geldiğinde hangisi diğerinden daha üstün tutulur? gibi sorulara yanıt aramaktadır. Derrida'nın incelikli ve derinlikli yaklaşımının bir ürünü olan bu kitapta, bir taraftan klasik edebi metinlerden pasajlar sunarak diğer taraftan da son teknolojik gelişmelerden örnekler vererek, "yabancı", "öteki", "konuksever" gibi kavramları *yapıbozumuna* uğratmakta ve onları bildiğimizin ötesine taşımaktadır. Derrida böylelikle, hem zihnimizdeki "yabancı" imgesini ters yüz etmekte hem de konukseverliğin yasa ve koşullarını sorgulayarak mutlak ve koşulsuz bir konukseverlik yasasının olmadığını altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dufourmantelle, Davet, Derrida, Konukseverlik, Yabancı, Öteki.

BOOK REVIEW: ANNE DUFOURMANTELLE AND JACQUES DERRİDA, INVITATION: ON HOSPITALITY. (ASLI SÜMER, TRANS.) METİS PUBLICATIONS, 2020*

ABSTRACT

This study analyses Anne Dufourmantelle and Jacques Derrida's book *Davet: Konukseverlik Üstüne* [*Invitation: On Hospitality*]. The book contains two sessions from Jacques Derrida's seminars 'On Hospitality' in 1996, as well as a text entitled "Davet" [Invitation] by Anne Dufourmantelle, who personally attended these seminars. In her 'Davet', Dufourmantelle analyses Derrida's discussions in the seminars she attended from various perspectives. Derrida, on the other hand, seeks answers to the following questions in his seminars: What does 'stranger' mean, who is a stranger? Who is the 'other'? Why is it the other? Who is the 'guest', what is hospitality? Is a 'guest' a 'stranger'? Are there laws, conditions and limits of hospitality, and if so, what are they? Is an absolute hospitality possible? What is the relationship between the laws of 'ethics' and 'morality' and the laws of hospitality? When the two confront each other, which one is favoured over the other? In this book, which is a product of Derrida's nuanced and in-depth approach, Derrida *deconstructs* the concepts of 'stranger', 'other', and 'hospitable' by presenting passages from classical literary and philosophical texts on the one hand, and examples from recent technological developments on the other, and takes them beyond what we know. Thus, Derrida both inverts the image of the 'stranger' in our minds and underlines that there is no absolute and unconditional law of hospitality by questioning the laws and conditions of hospitality.

Keywords: Dufourmantelle, Invitation, Derrida, Hospitality, Stranger, The other.

* Dufourmantelle, Anne ve Derrida, Jacques, 2020, *Davet: Konukseverlik Üstüne*, (Aslı Sümer, Çev.), İstanbul: Metis Yayınları, 1. Basım, 144 sayfa.

** Dr., Bağımsız Araştırmacı, recepbydemir@outlook.com, ORCID: 0000-0002-6263-5242

Makale Gönderim Tarihi: 5 Ağustos 2024 **Makale Kabul Tarihi:** 30 Kasım 2024

Atf: Baydemir, R. (2024). Kitap İncelemesi: Anne Dufourmantelle ve Jacques Derrida, *Davet: Konukseverlik Üstüne*. (Aslı Sümer, Çev.) Metis Yayınları, 2020. *Sosyoloji Dergisi*, 46, 230-235. DOI: 10.59572/sosder.1528611

Giriş

“Yabancı ne demektir? Kim yabancıdır?”

Sadece yabancı ülkedeki, toplumun, ailenin, kent dışında olan kişi değildir. Öteki değildir; mutlak ve vahşi, barbar, kültür ve hukuk öncesi bir dışarıdır; ailenin, topluluğun, kent, ulusun veya devletin berisine ve ötesine sürgün ettiğimiz tam öteki, bambaşka değildir yabancı. Yabancıyla ilişki hukukla, adaletin hukuk-oluşuyla düzenlenir.” (s.65).

“Misafir”, “konukseverlik/misafirperverlik” ve “yabancı” gibi kavramları son zamanlarda medya ve literatür aracılığıyla daha fazla duyar olduk. Özellikle de göçmenler, sığınmacılar, mülteciler, yani “yabancı uyruklular” söz konusu olduğunda... Peki, nedir bu kavramlar? Bildiğimizin dışında anlamları var mıdır? İnsanlık tarihinde derin kökleri olan ve çeşitli kültürlerde kutsal bir değer olarak kabul edilen evrensel bir kavram olarak karşımıza çıkan konukseverlik ya da misafirperverlik, sadece bir kişiye, aileye, gruba veya kitleye kendi evinin kapılarını açmak, onlara bir bardak su veya bir tabak yemek paylaşmakla mı sınırlı bir şeydir? Peki ya yabancı? Kimdir yabancı, kime yabancı denir? Yabancı, sadece bilinmeyen, tanıdık olmayan, bizim dışımızda/bizden olmayan ve dışlanmış olanı, yani “öteki”yi mi temsil eder? Bu kavramlar, bize sadece bu anlamlarıyla kendini hatırlatsa da aslında bunların ötesinde başka anlamları da var. Bunu ortaya çıkarabilmek için ise, Derrida'nın *yapıbozumcu* yaklaşımı bize derinlemesine bir anlayış sunabilir. Çünkü Derrida, “yabancılığı” sadece bir “ötekilik/dışlanmışlık” durumu olarak değil, aynı zamanda insan kimliğinin ve toplumsal yapıların temelini sorgulayan bir olgu olarak ele almaktadır. Derrida, 1996 yılında verdiği “Konukseverlik Üstüne” adlı seminerlerinde bu kavramları derinlemesine tartışmaktadır.

Kitabın ilk basımı 1997 yılında *De l'hospitalité* adıyla Calmann Levy tarafından Fransızca olarak basılmıştır. Daha sonra ise, Aslı Sümer'in çevirisiyle, Metis Yayınları tarafından 2020 yılının aralık ayında *Davet: Konukseverlik Üstüne* başlığıyla Türkçe olarak yayımlanmıştır. Toplamda 144 sayfadan oluşan kitap, Derrida'nın konukseverlik hakkında verdiği seminerlere ek olarak Dufourmanteele'in “Davet” isimli metnini de içermektedir.

Kitabın yazarlarından Anne Dufourmantelle (1964-2017), Fransız düşünür ve psikanalisttir. Çocukluğunu, İspanya ve Orta Amerika'da geçirmiştir. 1998 yılında Sorbonne Üniversitesinde felsefe alanında doktorasını tamamlamış ve Freud çevresine mensup bir analist olmuştur. Kitabın diğer yazarı Jacques Derrida (1930-2004) ise Cezayir doğumlu Fransız düşünürdür. Louis Althusser ve Michel Foucault gibi düşünürlerden dersler almış, yüksek lisans tezi için Husserl Arşivi'nde çalışmıştır. Uluslararası Felsefe Okulunun kurucuları arasında yer almış ve bu okulun ilk başkanı olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) birçok üniversitede dersler ve konferanslar vermiştir. Derrida, siyasal eylemleriyle öne çıkmamış olsa da Mayıs 68 olaylarına katılmış, Fransa'da felsefe eğitiminin iyileştirilmesi için bir araştırma grubunu kurmuş ve Güney Afrika'daki ırk ayrımcılığına karşı çıkmıştır. Derrida'nın düşünceleri genelde “yapıbozum/yapısöküm” (deconstruction) etrafında toplanmıştır. O, geniş bir yankı uyandıran bu yaklaşımıyla düşünce tarihinde iz bırakmıştır.

Derrida bu seminerlerinde Émile Benveniste'in *Le vocabulaire des institutions indo-européennes* [Hint-Avrupa Kurumlarının Sözcük Dağarcığı] (1969) adlı eserindeki *xenos*, *hostis*, *gasts* gibi Latin, gotik ve Yunan geleneğindeki paradoksal kavramların açıklamalarından hareketle, Platon'un *Sokrates'in Savunması*, *Devlet Adamı* ve *Sofist* ile Sophokles'in *Kral Oidipus*, *Antigone*, *Oidipus Kolonos'ta* gibi metinlerinden önemli pasajlar sunarak “yabancı sorununu” temelde “yabancı sorusu” olarak nitелеmekte ve yasalar-koşullar bağlamında mutlak konukseverliğin izlerinin peşine düşmektedir. Biz de bu çalışmada, Anne Dufourmantelle ve Jacques Derrida'nın *Davet: Konukseverlik Üstüne* isimli bu kitabını ilk olarak incelenmeye tabi tutup daha sonrasında ise, kitap üzerine bir değerlendirme yapmayı deneyeceğiz.

Değerlendirme ve Analiz

Kitap, ilk olarak Dufourmantelle'nin “Davet” yazısıyla başlamakta ve hemen sonrasında da Derrida, 10 Ocak ve 17 Ocak 1996 tarihlerinde verdiği, “Yabancı Sorunu: Yabancıdan Gelen” ve “Konukseverlik Adımı/Konukseverlik Yok” adlı seminerleriyle Dufourmantelle'ye eşlik etmektedir. Derrida'nın “Konukseverlik Üstüne” isimli seminerlerine bizzat katılmış Dufourmantelle, “Davet” başlıklı yazısında, Derrida'nın seminerlerinde konukseverlik ile ilgili görüşlerine ve bunların detaylı analizine yer vermektedir. Dufourmantelle, bu seminerlerde, “Derrida düşüncesinin, sabırlı bir kuyumcusu olduğu yazıdan son derece farklı olan sözlü

ifadesinin kendine has ritmini” (s.14) bulabildiğimizi ifade etmektedir. Derrida'nın konukseverlik ile ilgili görüşlerini analiz ederken “mezar”, “ad”, “hafıza”, “dile yerleşmiş delilik”, “sürgün” ve “eşik” üzerine mülâhazaları hep “özne”yi, öncelikle bir “konuk” olduğunu kabul etmeye davet eden simgeler olduğunu belirtmektedir (s.20). Dufourmantelle, Derrida'nın, ana dilinden sürgüne, Oidipus'ta olduğu gibi başıboş bir ölümden bir kabrin gizli kalması yeminine, bizi eşikleri aşmaya davet ettiğini söylemektedir (s.94). Dufourmantelle, “Davet” metnini, “*Felsefenin bazen haşın olan diyarlarında, hayaletlerle karşı karşıya gelmekten korkmayan bir söze konukseverlik gösterdiği ve hayattakilere kestirme yollar açtığı için Jacques Derrida'ya teşekkür ediyorum.*” (s.132) diyerek bitirmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde, Jacques Derrida'nın 10 Ocak 1996'da sunduğu “Yabancı Sorunu: Yabancıdan Gelen” başlıklı semineri yer almaktadır. Derrida bu seminerinde “yabancı” kavramını bilinen ötesine taşıyarak *yapıbozumuna* uğratmaktadır. Ona göre “yabancı sorunu”, her şeyden önce yabancıdan gelen bir sorudur. Yabancıya ait bir soru(n), yabancıнын sorunu/sorusudur. Yabancı sorunu, yabancıdan gelen bir soru ve yabancıya yöneltilmiş bir sorudur. Yabancı, soru sorandır ama aynı zamanda soru sorulandır (s.9). Yabancı, kabul edilebilmesi için önce adı sorulan kişidir. Mahkemede bir şahide yapıldığı gibi adını açıklaması ve kimliğini doğrulaması istenir. Bu, aynı zamanda onun hukuki bir özne olduğunu ve hukuk karşısındaki sorumluluğunu ona kabul ettirmektir. Bu sebeple, yabancı meselesi, soru sorma meselesidir. Yabancı, “kimsin? Nereden geliyorsun? Ne istiyorsun? Gelmek mi istiyorsun? Nereye varmak istiyorsun?” (s.113) gibi sorulara muhatap olan kişidir. Ama aynı şekilde soru soran kişidir. Yabancı “yaman soruyu getirip soran kişidir” der Derrida. Onun bu düşünceleri bize Jared Diamond'ın Pulitzer ödüllü *Tüfek Mikrop ve Çelik* (2018) kitabının girişindeki, (aynı zamanda kitabın yazım ve oluşumunun da sebebi olan) “Yali'nin Sorusu”nu hatırlatmaktadır. Amerikalı araştırmacı Diamond, 1972 yılında, Papua Yeni Gine'de bir biyolog olarak kuşların evrimini incelerken, Yeni Gine'nin sakinlerinden birisi olan Yali adındaki bir adam (“yabancı”), kendisine “Neden siz beyazların bu kadar çok kargosu var, bunları Yeni Gine'ye neden getiriniz? Ve biz siyahların kargosu neden bu kadar az?” şeklinde zor bir soru yönelmiştir. Diamond'ın kitabının kaynağını oluşturan bu soruya cevabı onun yirmi beş yılını almıştır. Burada Diamond, Yali için, “dışarıdan gelen bir yabancı” iken, Yali de Diamond için bir yabancıydı; aynı zamanda ilk zor soru Yali'den gelmişti (Diamond, 2018, s.1-3).

Derrida, yabancı meselesinin bir soru meselesi olduğunu *Sokrates'in Savunması*'ndan pasajlar sunarak anlatmaya çalışmaktadır. *Sokrates'in Savunması*'nın başında Sokrates, yurttaşlara ve Atinalı yargıçlara seslenirken, bir tür sofist veya usta söylevci olduğunu reddetmektedir. Kendisini suçlayan yargıçların aksine o, doğruyu ve hakikati söyleyeceğini ancak bunu da şık bir dil veya zarif bir retorikle yapmayacağını ilan eder. Bu, Sokrates'in, mahkeme kürsüsü karşısında bir “yabancı” olduğunun da beyanıdır. Sokrates, mahkemenin dilini yani bu hukuk, suç isnat etme, savunma ve dava retorikini bilmediğini, tekniğe hâkim olmadığını ve bir “yabancı” gibi olduğunu göstermek için bunu yapar. Zira o, mahkeme heyetine kendisini böyle tanıtır (s.19). Derrida, konukseverlik ve dil bağlamlarında, yabancıнын kendisini kovan ülkenin hukuku karşısında her daim savunmasız olduğunu zor sorular eşliğinde şöyle açıklıyor:

“Burada ele aldığımız ciddi sorunlardan biri, dili ustalıkla konuşamayan yabancıнын, kendisine kucak açan yahut kendisini kovan ülkenin hukuku karşısında her daim savunmasız olmasıdır; yabancı öncelikle, konukseverlik ödevinin; sınırları, normları, uygulaması, vb. ile sığınma hakkının ifade edildiği dile yabancıdır. Konukseverliği, tanım itibarıyla kendi dili olmayan; ev sahibinin, konuk edenin, kralın, derebeyinin, iktidarın, ulusun, devletin, babanın vb. dayattığı bir dilde talep etmek durumundadır. Bu kişi/merci kendi diline tercümeyle dayatır ona ve bu ilk şiddettir. Konukseverlik sorunu burada başlar: Onu bizde konuk etmeden evvel ve konuk etmek için, yabancıdan bizi anlamasını, sözün her anlamıyla, mümkün tüm uzantılarıyla dilimizi konuşmasını istemeli miyiz? Dilimizi konuşuyor olsaydı -bunun tüm içerimleriyle-, bir dille paylaşılan her şeyi paylaşıyor olsaydı, yabancı yabancı olmaya devam eder miydi ve onunla ilgili olarak sığınmadan veya konukseverlikten bahsedebilir miydik?” (s.19).

Derrida, mahkemede yargıçların, yurttaşları adına konuştuklarını, ancak Sokrates'in bunu alaşağı ettiğini belirtiyor. Çünkü Sokrates, yargıçlardan kendisine bir “yabancı” olarak muamele etmelerini ister. Yabancılar için beklenen bazı özel muameleler vardır. Yaşından (70 yaşında) ve dilinden ötürü bir yabancı olarak (s.21). Bu demektir ki, Atina'da yabancıların sahip olduğu bir hak ve yabancılar için konukseverlik hukuku mevcuttu. Derrida, Sokrates'in mahkeme heyetine söyledikleri üzerinden şunları der: “Şayet yabancı olsaydım, sizin gibi konuşmuyordum; kendi dilim olmasını, pek az teknik, pek az hukuki hem daha halktan hem daha felsefi bir konuşma tarzım olmasını çok daha müsamahalı bir şekilde kabul ederdim.” Buradan

hareketle de yabancının, “mutlak öteki, barbar, tamamıyla dışlanan heterojen bir vahşiden ibaret olmadığını” (s.23) anlamamız gerektiğini ileri sürmektedir.

Derrida, tıpkı Sokrates gibi, Oidipus'un da bulunduğu şehirde/toplumda bir yabancı olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda onun da yasaların dışına çıktığı için “dışlanmış” bir “öteki” olarak görülmeye başlandığını anlatmaktadır. Bu da yabancı meselesinin bir soru, sorun ve yasaların içinde kalma ve yasaların dışına çıkma meselesi olduğunu göstermektedir. Ancak burada Derrida, yasaların dışına çıkmaya, bizzat yasaların sebep olduğuna dikkat çekmektedir. Sokrates Atina'da, Oidipus ise Thebai'de yargılanırken her ikisi de yasanın karşısına, “yasayı ihlal edenler” olarak çıkıyorlar. Derrida'ya göre, onların yasayı ihlal etmelerinin sebebi de yine buldukları şehrin yasalarının ta kendisidir.

Derrida bu bölümde, sadece felsefi ve klasik metinler aracılığıyla yabancı mefhumunu tartışmamakta, aynı zamanda güncel teknolojik ilerlemeler aracılığıyla da bir tartışma yürütmektedir. Derrida, Almanya'da çeşitli internet siteleri üzerinden uygulanan sansür yasaları üzerinden mutlak konukseverliğin koşullarını sorgulamaktadır. Mesela ona göre, e-posta ve internetin gelişmesiyle birlikte, konukseverliğin sınırları da değişmiştir. Telefon, internet ve e-posta aracılığıyla, dünyanın öteki ucunda bulunan hiç tanımadığımız birisine (bir yabancıya) evimizin kapılarını açıp onu konuk edebiliriz. Bu, telefon konuşmalarının, e-postaların ve internet trafiğinin, ülke içinde ve ülke dışındaki sınırsız dolaşımı ve kullanımını içermektedir. Bir yabancıyla iletişime geçmemizin önündeki engellerin tamamen kalktığını düşündüğümüz bir alan. Ancak burada yine karşımıza yasalar çıkar. Özellikle de devletlerin “ulusal güvenlik” gibi gerekçeleri göstererek telefon konuşmalarını gizlice dinlemesi, gönderilen mesajları ve e-postaları bizden önce okuması ve internet trafiğini kontrol etmesi, üçüncü bir tarafın mahrem alanımıza yasaların içinde kalarak veya tamamen yasaların dışına çıkarak ve bir “yabancı” olarak girmesi, konukseverliğin koşullarını bir kez daha sorgulamamıza sebep olmaktadır. Dahası, kredi kartlarında bulunan verilerimizin her an konuk olduğumuz bir otelin veya alışveriş yaptığımız bir marketin sahibi tarafından çalına bilirliliği de söz konusudur. Teknolojik ilerlemeler, konuğu ve yabancıyı yeni bir boyuta taşıırken aynı zamanda bunların yasa ve koşullarını yeniden çizmemiz gerektiğini de ortaya koymaktadır. Derrida, “Hukuk bakımından, iyi ağırladığımızda bile konuk öncelikle bir yabancıdır ve yabancı kalmalıdır. Konukseverlik borcu tabiatıyla yabancıyadır, ama hukuk gibi koşulludur; dolayısıyla hukukun temelindeki koşulsuzluğa bağımlılığıyla koşullanmıştır.” (s.65) der.

Kitabın üçüncü bölümünde ise, Derrida'nın 17 Ocak 1996'da sunduğu *Konukseverlik Adımı/Konukseverlik Yok* başlıklı semineri yer almaktadır. Seminerin başlığından da anlaşılacağı üzere bu bölümde Derrida, bir taraftan Kant, Hegel ve Aziz Augustinus'a atıfla, diğer taraftan da Sophokles'in *Oidipus Kolonos'ta* metni ile Sodomlular ve Lut Peygamber kıssasından pasajlar sunarak, aslında konukseverliğin olmadığını, daha doğrusu mutlak ve koşulsuz/sınırsız bir konukseverliğin imkânsız olduğunu altını çizmektedir. Derrida, bu bölümde hem konukseverliğin yasalarını derinlemesine tartışmakta hem de konukseverliği, yabancı, yasalar, dil, milliyet, köken, vatandaşlık gibi kavramlar bağlamında sorgulamaktadır. Ona göre, vatandaşlık ister toprak hakkına ister kan hakkına göre veriliyor olsun, yabancı, doğumu itibarıyla, doğuştan yabancıdır. Yabancıyı kavramak için, belirleyici olan en önemli şey, öncelikli olarak gömülme yeridir. Çünkü, yabancı meselesi, ölümden ne olduğuyla alakalıdır (s.77). Derrida'ya göre, “yerinden olmuş insanların, sürgünlerin, tehcir edilmişlerin, kovulmuşların, kökünden koparılmışların, göçebelerin iç çekmelerine sebep olan iki nostaljileri vardır” ve bunlar da onların ölümleri ve dilleridir (77). Yabancı için tek mümkün yas imkânsız yastır. Bu da Oidipus'un ölüm yerinin ve mezarının çocukları dâhil kimsenin bilmesini istememesi üzerinden açıklanmaktadır. Çünkü Oidipus hem kendisi bir yabancıdır hem de gittiği yer yabancı bir yerdir. Dolayısıyla, yasanın dışına çıktığı için sürgün edilen Oidipus, konuk olduğu bu yabancı yerde (Thebai şehri) ölüme mahkûm edilmiştir ve bu sebeple öldüğünde mezarının bilinmesini istememektedir. Çünkü “ölümde mezarın görünürlüğü, yabancıyı sahiplenebilir, onun için bir tür yurda dönüş anlamına gelebilir.” (s.99). Derrida, böylelikle Oidipus'un, yabancı bir toprakta daha da yabancı kaldığını dile getirmektedir.

Derrida, kitabın ikinci bölümün sonlarına doğru koşulsuz konukseverlik ile konukseverliği şekillendiren hak ve ödevler arasındaki ayrıma odaklanmaktadır. Konukseverlik sorununun “etik sorunuyla” eş zamanlı olduğunu, ancak bununla birlikte, Kant ve Aziz Augustinus gibi düşünürlerin yaptığı gibi, konukseverlik yasasının bir ahlakın yahut belli bir etiğin üzerine koyar gibi görünebildiği durumları incelememiz gerektiğini söylemektedir. Buradan hareketle de *Eski Ahit'te* geçen Lut Peygamber kıssasından pasajlar sunmaktadır. Derrida, “İnsan konuklarını kötü niyetlilere, tecavüzcülere, katillere teslim etmeli midir? Yoksa konuk ettiği ve kendini sorumlu hissettiği kişileri korumak için yalan mı söylemelidir?” (s.129) şeklindeki bir soruyu yönelterek tartışmayı başlatmaktadır.

Sodomlu adamlar, gece Lut Peygamberin evinde kalan konukları görmek ve ondan kendilerini teslim etmelerini ister. Burada Lut Peygamber, konukseverlik yasaları ile etik ve ahlak yasaları arasında, bir çatışma durumunun içinde kalmıştır. Gelen adamlara, aradıkları kişilerin kendi evinde olduğunu söylemeli midir? Yoksa, onları korumak adına konukseverlik hukukuna riayet ederek, yalan konuşup onların kendi evinde olmadığını söylemelidir? Lut Peygamber, kendi konuklarını, etik ve ahlak yasalarına rağmen -yalan söyleyerek- korumalı mıdır? Yoksa, onları gelenlere teslim mi etmelidir? Kısaca, aranan konuk sizin evinizdeyse ne yapmalısınız? İşte burada “etik” ve “ahlak” yasalarının konukseverlik yasalarıyla çakıştığı andır. Lut Peygamber burada, her türlü etik ve insani ahlak yasaları gereği, yalan konuşmamış ve konukların kendi evinde olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla, konukseverlik yasaları, etik ve ahlak yasalarıyla çakıştığında kaybeden konukseverlik yasaları olmuştur. Bu sebeptendir ki, sınırsız/koşulsuz bir konukseverlik yasası bulunmamaktadır. Ancak bu konuğu önemsiz gösteren bir durum olamaz. Çünkü, konuk, her şeyden önce bir yabancıdır ve eve (en mahrem alanımıza bile) davet edilendir. Bu yüzden, konuğun haklarının da korunması gerekir. Zira, Lut Peygamber, kapısına gelen Sodomlu adamlara, aradıkları konuğun kendi evinde olduğunu söylese de onları teslim etmemek için büyük bir uğraş vermiştir. Hatta konuklarına bir zarar vermesinler diye, Sodomlulara kendi kızlarını teslim etmeyi dahi göze almıştır. “Evinde kalan konukları ne pahasına olursa olsun korumak üzere, aile reisi ve kadirimutlak baba olarak Sodomlu adamlara iki bakire kızını sunar.” (s.131). Derrida, Lut Peygamberin bu girişimi için, “konukseverlik yasalarını, her şeyin, özellikle de kendisinin yakınlarına ve ailesine, öncelikle de kızlarına bağlayan yükümlülüklerin üstüne koyduğu andır” der (s.129).

Sonuç ve Değerlendirme

Derrida'nın felsefi eserleri genellikle karmaşık ve derinliklidir. Bu çalışması da oldukça derin analizleri içermektedir. Okuyucu, bazı yerleri, daha iyi anlamak için birden fazla kez okumak zorunda kalabilir. Kitabın dilinin sade ve anlaşılır olduğunu söyleyemeyiz. Şüphesiz ki bir semineri olduğu gibi takip etmekle daha sonra bunun yazıya geçirilmiş hâlini okumak arasında fark var; birisi konuşma dili diğeri ise yazım dilidir. Derrida'nın derinlikli yaklaşımı, seminerdeki konuşma diliyle bir araya gelerek daha anlaşılması zor bir metnin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Derrida'nın her iki seminer metninde de çok sık parantez içi bilgiye başvurulmuş. Metnin bazı yerlerinde, bir paragraftan daha fazlasının parantez içi bilgi olarak verildiğini görüyoruz. Bu, okuyucunun kafasının karışmasına ve metnin anlaşılmasının daha da zor olmasına sebep olmuştur. Dahası, her iki seminer metninde de Derrida, ara ara önceki oturumlara atıf yaparak tartışma yürütmektedir. Ancak okuyucu, önceki seminerleri ve onların içeriğini bilmediği için, bazı yerlerde Derrida'nın ne demek istediğini tam olarak anlayamayabilir.

Okuyucu bu kitabı eline alıp okumaya başladığında ilk olarak Dufourmantelle'in “Davet” yazısını görmekte ve ilk sayfayı okuduktan sonra diğer sayfaya geçerken Derrida'nın semineriyle karşılaşmaktadır. Tüm kitapta sayfanın bir tarafını Dufourmantelle, diğer tarafını da Derrida kullanmış. Bu durum, bir kitabın başına gelebilecek en büyük teknik hatalardan birisi olarak durmaktadır. Ayrıca bu, okuyucunun kafasını karışmasına sebep olan bir başka durumdur. Çünkü okuyucu, “Davet”i okurken ya da “Konukseverliği”, bir de öteki metinle karşılaşıyor ve bu duruma anlam veremeyebiliyor. Derrida'nın seminerleri normal yazılmış, Dufourmantelle'in tüm metni italik yazılmış. Bu, okuyucuyu ikisini birbirinden ayıklamak için yapılmış bir strateji olarak görünse de teknik açıdan ve okunabilirlik açısından ciddi bir sorundur. Acaba, kitabın kapağında da dile getirildiği gibi Derrida, Dufourmantelle'in “Davet”ine icabet ettiği için mi ikisi birbirine kitabın başından sonuna eşlik etmiş? Şayet böyleyse de bu konukseverlik başka şekilde de olabilirdi. Kitap üç bölümden oluşturularak, önce birinci bölümde Dufourmantelle'in “Davet” metni verilip, daha sonrasında ise, diğer iki bölümde de Derrida'nın seminerleri arka arkaya verilebilirdi. Bu, kitabı okuyucu açısından da daha kolay kılabilirdi.

Yukarıda açıklanan dilsel zorluklar, bazı şekilsel hatalar dışında bu kitap, “yabancı”, “yabancı meselesi”, “misafirperverlik”, “konukseverlik” gibi kavramları *yapıbozuma* uğratmakta; onların kafamızda çağrıştırdıkları imgeleri ters yüz etmekte ve yeni bir perspektif sunarak bu kavramların derinlikli anlamlarını çözmemiz hususunda oldukça yardımcı olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı, kitabın oldukça önem arz ettiğini belirtmek gerekir. Ayrıca, Derrida'nın tartışmalarından hareketle başka sorunların da kapısını aralayabiliriz. Mesela, *Konuk* kimdir, kim *konukseverdir*? Eğer *konukseverlik* varsa ve *konukseverlikten* bahsediyorsak o hâlde *konukseverlik* de olmalıdır. Peki, o hâlde *konukseverlik* kimdir? Ve neden konuğu sevmeyiz? *Konuksever* aynı anda (belki de bir süre sonra veya konuğun bazı sınırları/eşikleri aşmasıyla) *konukseverlik* de olabilir mi? İki arasında fark nedir? O halde, bu sorulara da yanıt aranması ve bu kavramların da *yapıbozuma* uğratılması gerekmez mi? Bu sorulara cevap bulma arayışımız, bize yepyeni tartışmaların da kapısını açacaktır.

Kaynakça

Diamond, J. (2018). *Tüfek, Mikrop ve Çelik: İnsan Topluluklarının Yazgıları*. (Ülker İnce, Çev.) İstanbul: Pegasus Yayınları.

Dufourmantelle, A., & Derrida, J. (2020). *Davet: Konukseverlik Üstüne*. (Aslı Sümer, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.